

Kwaliteit Kinderopvang op Aruba. Visies van Sleutelfiguren

Roslin L. Kock (1084232)

University of Curacao (UoC)

Faculteit Maatschappij en Gedragwetenschappen

Opleiding Master Social Work

Aug. 2014

Scriptie

Onder begeleiding van: MSc Nicole Wever

Samenvatting

Het doel van het onderzoek was om de proceskenmerken en de structurele kenmerken van de huidige pedagogische kwaliteit bij kinderopvang op Aruba voor kinderen tussen 0 en 4 jaar te analyseren op basis van visies van de sleutelfiguren betrokken bij het opvoedingsproces en de opvoedingssetting. Deze resultaten kunnen een bijdrage leveren aan het ontwikkelen van een pedagogisch kwaliteitsmodel in de kinderopvang op Aruba. Voor het construeren van de vragen werd het kwaliteitsmodel van Riksen – Walraven (2004) als uitgangspunt gebruikt. In totaal 160 respondenten, bestaande uit 83 hoofdleidsters/leidsters werkzaam bij kindercentra in 7 districten op het eiland, 62 ouders en 15 deskundigen, hebben aan dit onderzoek meegedaan. Geconstateerd werd dat de sleutelfiguren vrij positief zijn over het proces en de structurele kenmerken op de kinderopvang. Bij nadere analyse werden er statistische significante verschillen op deze gebieden geconstateerd. De hoofdleidsters/leidsters en ouders vinden dat de kinderopvang aan beide kenmerken voldoet terwijl de deskundigen vinden dat niet hieraan voldaan wordt. De resultaten van dit onderzoek verschaffen inzicht in de visies van de sleutelfiguren over de huidige pedagogische kwaliteit op de kinderopvang voor kinderen tussen 0 – 4 jaar. Voor het ontwikkelen van een pedagogisch kwaliteitsmodel is echter een integrale aanpak nodig met o.a. diepgaande structurele discussies over de rol van de kinderopvang, de pedagogische doelstellingen en een kwaliteitsmodel. Ook meetinstrumenten, eisen, verwachtingen en ondersteuning voor het personeel tussen beleidsmakers en alle betrokkenen, ook ouders, bij het werken op een kinderopvang dienen meegenomen te worden in deze discussies.

Trefwoorden: pedagogisch kwaliteitsmodel kinderopvang 0 – 4 jarigen, proceskenmerken, structurele kenmerken, visie sleutelfiguren kinderopvang Aruba

Voorwoord en dankbetuiging

De regelgeving voor de kinderopvang Aruba staat al sinds 1998 op de agenda van de overheid. De huidige overheid heeft haar voornemens bekend gemaakt om deze wet in te voeren. Dit onderzoek kan in de voorbereidingsfase een bijdrage leveren. Het bevat de analyse van de visies van de sleutelfiguren over belangrijke aspecten betreffende de opvoeding en verzorging op de opvang voor kinderen tussen 0 en 4 jaar en het advies om een holistische benadering toe te passen.

Bij de totstandkoming van deze thesis is er een weg bewandeld. Een weg die zich karakteriseerde door veel uitdagingen, het verlaten van comfortzones en het verkrijgen van nieuwe, andere inzichten en vaardigheden. De stimulans en hulp ondervonden van familieleden, vrienden, docenten en medestudenten waren een bron van inspiratie en kracht. Een speciale dank aan het personeel van de 33 kindercentra, de ouders en de deskundigen die hun medewerking hebben verleend aan dit onderzoek. De begeleiding van Mevr. Nicole Wever bij het schrijven van deze scriptie werd ervaren als zeer prettig, erg leerzaam en waardevol. Last but not least mijn dank aan en waardering voor mijn man, Quito en 3 kinderen, Luigi, Amanda en Letizia die mij gedurende het hele traject van de studie en bij de afronding hiervan altijd ondersteund hebben met hun reikende hand en hun onvoorwaardelijke liefde.

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
Voorwoord en dankbetuiging	3
1 Inleiding	5
1.1 Probleemstelling.....	7
1.2 Doelstelling	7
1.3 Centrale vraagstelling en deelvragen	7
1.4 Relevantie van het onderzoek	8
1.5 Afbakening.....	8
2 Kwaliteit van kinderopvang, een theoretische verkenning	10
2.1 Pedagogische doelstellingen kinderopvang	10
2.2 Twee typen kwaliteitsindicatoren	11
2.3 Belang van onderzoek en monitoren bij kinderopvang	13
2.4 De rol van interactie op een kinderopvang	14
2.5 De rol van een kinderopvang	16
2.6 Het personeel en hun beroepskwalificaties	17
3 Methodologie	20
3.1 Uitgangspunt bij construeren vragen.....	20
3.2 Deelnemers	20
3.3 Procedure	22
3.4 Analyse	23
3.5 Meetinstrumenten.....	23
4 Resultaten	25
4.1 Resultaten vraag 1: proceskenmerken.....	25
4.2 Resultaten vraag 2: structurele kenmerken.....	25
4.3 Verschillen in visies bij de sleutelfiguren.....	26
5 Conclusie	29
6 Discussie	30
Referenties	34

1 Inleiding

De gezinssamenstelling op Aruba is de laatste jaren veranderd. Het aantal ‘extended families’ is in vergelijking met vroeger verminderd. Vroeger konden ouders, in geval van hun werk buitenshuis, terugvallen op familieleden. Dit is tegenwoordig minder het geval. Ouders dienen op zoek te gaan naar andere opvang mogelijkheden voor hun kinderen tijdens hun afwezigheid wegens werk.

De Arubaanse samenleving is matrifocaal van aard. Hierbij hebben moeders en vrouwen een centrale rol bij de opvoeding en in het gezinsleven. De laatste jaren zijn meer vrouwen deel gaan maken van de arbeidsmarkt. Volgens CBS (census '10) is het aantal vrouwen in de leeftijd van 30 tot 50 jaar dat werkt 77% en over de hele linie is het aandeel van vrouwen gestegen van 52% in 2000 naar 53% in 2010. Volgens de resultaten van het arbeidskrachtenonderzoek Aruba (Directie Arbeid en Onderzoek 2012) zette deze stijgende lijn zich voort en was de percentage werkende vrouwen 58.3% in 2012. De constatering aan de ene kant van minder opvangmogelijkheden voor een kind in eigen familiekring en aan de andere kant een groei bij de participatie van vrouwen op de arbeidsmarkt onderstreept de rol van de kinderopvang met minimale eisen voor de opvoeding en verzorging.

Ondanks het feit dat in 1998 het Parlement van Aruba de wet kindercentra¹⁺² heeft goedgekeurd is deze echter (nog) niet inwerking getreden. Gesteld kan worden dat er

---

¹ Landsverordening houdende regelen inzake de kinderopvang en het openstellen en houden van kindercentra (Landverordening Kindercentra) Tweede gewijzigd ontwerp no.9 zittingsjaar 1995-1996-248.

² Landsverordening houdende regels inzake georganiseerde kinderopvang (Landsverordening kinderopvang) Memorie van toelichting DW114-96.

momenteel geen officiële richtlijnen, op het gebied van kwaliteitseisen, zijn voor kinderopvang op Aruba.

Ondanks dit gegeven was en is er veel aandacht voor een optimale pedagogische kwaliteit in de kinderopvang op het eiland. Van de kant van de overheid werden in de jaren negentig en begin 2000 opleidingen verzorgd om alle zittende krachten in de kinderopvang op het niveau van lager beroeps onderwijs te scholen. De komst van *Fundacion pa Nos Muchanan*, die beschouwd kan worden als een overkoepelend orgaan op het gebied van opvoedondersteuning, is voor het werkveld van kinderopvang heel belangrijk geweest. De stichting, opgericht in 1991, heeft als doel om voornamelijk ouders en mensen werkzaam in kindercentra bij te staan bij de opvoeding en verzorging van kinderen tussen 0 en 12 jaar. Haar werkvorm op het gebied van opvoeding en verzorging is omvangrijk.

Een onderzoek uitgevoerd door Caribbean Reality Studies Center (2009) vermeldt dat 86.6% van de gezinnen op Aruba met kinderen onder de vijf jaar behoefte hebben aan kinderopvang (CRS, 2009). Cijfers van CBS (2013) wijzen in dit verband uit dat het percentage kinderen tussen 0 en 3 jaar die naar een kinderopvang gaan 45.8% is. In vergelijking met de cijfers van de census 2000 (37.5%) is er een stijging van 10.1% te constateren.

De belangrijkste reden voor de keuze van een kinderopvang op Aruba was het vertrouwen van de ouders en dat het zich in de buurt van het huis of het werkplek bevond (Fundacion pa Nos Muchanan, 2008, CRS, 2009). Dit was ook één van de bevindingen van Scopelliti en Musatti (2013) die een onderzoek uitvoerden bij ouders van kinderen tussen 0 en 4 jaar op kindercentra in Italië. De resultaten wezen uit dat de beschikbaarheid, toegankelijkheid en kosten bepalende factoren zijn bij de keuze van ouders voor een kinderopvang.

Voor de ontwikkeling van het kind op een kinderopvang zijn aspecten zoals gerichte en passende begeleiding in een uitdagende omgeving heel belangrijk. Deze aspecten vallen onder het proces en de structuurkenmerken die de focus van dit onderzoek zal zijn.

1.1 Probleemstelling

De hierboven geschetste situatie op Aruba weergeeft een arbeidsmarkt waar veel ouders en/of alleenstaande ouders aan deelnemen en waar meer kinderen van 0 tot 4 jaar gebruik moeten maken van een opvang. Echter de kwaliteitseisen voor de opvoeding en verzorging van het kind in een kinderopvang zijn niet geïmplementeerd. De vraag is wat de sleutelfiguren zoals de opvoeders werkzaam bij de kinderopvang, de ouders van de kinderen op een kinderopvang en de deskundigen betrokken bij dit soort werk, van de huidige pedagogische kwaliteit van de kinderopvang op Aruba vinden. Het antwoord hierop verschaft inzicht in de opvattingen van de betrokkenen en biedt aanknopingspunten voor verdere analyse op het gebied van pedagogisch kwaliteit bij kinderopvang.

1.2 Doelstelling

Het doel van het onderzoek is om de proceskenmerken en de structurele kenmerken van de huidige pedagogische kwaliteit bij kinderopvang op Aruba voor kinderen tussen 0 en 4 jaar te analyseren aan de hand van visies van de sleutelfiguren over het opvoedingsproces en de opvoedingssetting. De resultaten hiervan zullen een bijdrage leveren aan het ontwikkelen van een pedagogisch kwaliteitsmodel in de kinderopvang op Aruba.

1.3 Centrale vraagstelling en deelvragen

De centrale vraagstelling luidt:

In hoeverre voldoet, volgens de visies van sleutelfiguren, de kinderopvang op Aruba met kinderen tussen 0 en 4 jaar aan het proces en de structurele kenmerken van de pedagogische kwaliteit?

1. In hoeverre vinden de sleutelfiguren, te weten leiding, leidster, ouders en deskundigen, betrokken bij kinderopvang voor kinderen tussen 0 en 4 jaar dat voldaan wordt aan de proceskenmerken op pedagogisch gebied?
2. In hoeverre vinden de sleutelfiguren, te weten leiding, leidster, ouders en deskundigen, betrokken bij kinderopvang met kinderen tussen 0 en 4 jaar dat voldaan wordt aan de structurele kenmerken van de pedagogische kwaliteit?
3. In hoeverre verschillen de deskundigen in hun visie over het proces en de structurele kenmerken van de andere 2 categorieën sleutelfiguren?

1.4 Relevantie van het onderzoek

Een gevolg van gebrek aan regelgeving is dat er geen structurele ondersteuning en kwaliteitsbewaking op het pedagogisch gebied in een kinderopvang wordt aangeboden en dat het evalueren van het huidige systeem geen vast patroon vormt in het werk en handelingen van de sleutelfiguren. Door hun participatie aan dit onderzoek wordt deze exercitie, weliswaar eenmalig, van de sleutelfiguren verwacht en dienen zij hun visie te formuleren en te geven. Het kunnen nadenken en mening geven over de pedagogische kwaliteit bij het werken met kinderen is belangrijk en een vereiste na de invoering van de wet kinderopvang op Aruba.

De resultaten van dit onderzoek kunnen een bijdrage leveren voor het analyseren en het kwantificeren van de huidige visie van de sleutelfiguren met betrekking tot de pedagogische kwaliteit kinderopvang voor 0 – 4 jarigen op Aruba. In combinatie met andere analyses en onderzoeken kunnen ze dienen om (objectieve) doelen en functies te (her)formuleren voor kinderopvang en het bijbehorende pedagogische kwaliteitsmodel.

1.5 Afbakening

De afwezigheid van een gemeenschappelijk referentiekader (regelgeving) dat als basis kan fungeren voor de interpretatie bij zowel proceskenmerken als structurele kenmerken kan als

gevolg hebben dat de sleutelfiguren een eigen invulling hieraan gaan geven. Tevens kan het gebrek aan specifieke kennis en vaardigheden over de 2 kenmerken van de pedagogische kwaliteit ertoe leiden dat voornamelijk ouders, hoofdleidsters en leidsters minder accuraat zijn in hun antwoorden. In het geval ouders niet nauw betrokken zijn bij het dagelijks gebeuren en hun participatiegraad bij de kinderopvang niet hoog is kan dit ook hun antwoorden beïnvloeden.

Dit onderzoek heeft de kwaliteit van het pedagogisch werken met de leeftijdsgroep 0 tot 4 jaar in een kinderopvang als focus. De resultaten van dit onderzoek gelden in het bijzonder voor deze leeftijdsgroep en kunnen niet automatisch vertaald worden voor de andere leeftijdsgroepen op de opvang. Tevens worden de redenen voor het hebben van de visies niet onderzocht. Dit kan wel het doel zijn van een vervolgonderzoek.

2 Kwaliteit van kinderopvang, een theoretische verkenning

De rol van de kinderopvang in de huidige Arubaanse samenleving is zeker een belangrijk aspect bij de formele discussies die (nog) aangegaan dienen te worden over de eisen van de pedagogische kwaliteit bij een kinderopvang van 0 – 4 jarigen. Gezien de visie van de huidige overheid op het gebied van duurzame ontwikkeling voor Aruba dient dit aspect ook meegenomen te worden bij deze discussies. Het uitgangspunt hierbij is dat er bij gebruik van en omgaan met de natuur, de omgeving en andere natuurlijke bronnen voor de behoeften van de mens rekening wordt gehouden met zowel de huidige bevolking als met de toekomstige generatie. Kinderen dienen, als toekomstige burgers en beslissers op beleidsniveau, op jonge leeftijd hiervan bewust te worden gemaakt ook door opvoeders op een kinderopvang (Prince, 2010). Afhankelijk van de rol die de kinderopvang in onze huidige samenleving gaat hebben dienen de eisen voor de pedagogische kwaliteit vastgesteld te worden. Dus er is duidelijk een verband tussen de rol, het doel van de kinderopvang voor zowel het kind, de ouders, de samenleving en een pedagogisch kwaliteitsmodel voor de kinderopvang op Aruba.

2.1 Pedagogische doelstellingen kinderopvang

Riksen – Walraven (2004) definieert de pedagogische kwaliteit van een kinderopvang als de mate waarin aan de pedagogische doelstellingen wordt voldaan. De *pedagogische doelstellingen* omvatten **4 basisdoelen**;

1. *Het bieden van een gevoel van veiligheid* wordt als heel basaal en belangrijk geassocieerd bij het werken met kinderen in een opvang. Het omvat niet alleen de noodzaak van een veilig klimaat maar ook een veilige gehechtheidrelatie tussen kind en leidster. De afwezigheid hiervan belemmert het bereiken van andere pedagogische doelen en kan negatieve consequenties met zich meebrengen voor de verdere (emotionele) ontwikkeling van het kind.

2. *Het bevorderen van persoonlijke competentie* staat in verband met de stimulering van persoonskenmerken van het kind zoals veerkracht, zelfstandigheid, zelfvertrouwen en flexibiliteit. Hiermee kan het kind op een geschikte manier omgaan met situaties die veranderen en problemen die hij/zij onderweg tegenkomt. Tevens valt onder het begrip persoonlijke competentie ook andere ontwikkelingsgebieden zoals de motorische, de creatieve en de cognitieve (taal) ontwikkeling.

3. *Het bevorderen van sociale competentie* is belangrijk voor het werken met kinderen in een kinderopvang omdat zij op heel jonge leeftijd in contact komen met andere leeftijdgenoten. Dit biedt hen de kans om relaties aan te gaan en leren hoe met anderen om te gaan. Dit begrip omvat vaardigheden zoals met anderen kunnen delen, kunnen samenwerken, anderen helpen, omgaan met conflicten.

4. *Socialisatie, het aanbieden van regels, normen en waarden, en cultuur*: kinderen in een opvangcentrum worden ook gesocialiseerd. Ook hier dienen zij begeleid te worden bij het omgaan met normen en waarden. In hun groep komen zij in aanraking met leeftijdgenootjes met een andere sociale en culturele achtergrond. Riksen – Walraven (2004) onderstreept het belang van begeleiding die consistent en op het niveau van het kind is. Tevens dient hierbij rekening gehouden te worden met de socialisering binnen het gezin.

2.2 Twee typen kwaliteitsindicatoren

Om te kunnen meten of de kinderopvang de hierboven vermelde doelstellingen daadwerkelijk in de praktijk toepassen worden *twee typen kwaliteitsindicatoren* gebruikt. (Riksen – Walraven, 2004).

De proceskenmerken. Bij de definiëring van de proceskwaliteit wordt uitgegaan van het bio-ecologische ontwikkelingsmodel van Bronfenbrenner en Ceci (1994). Dit model definieert de interacties tussen kinderen en hun directe omgeving als de plaats waar hun

daadwerkelijke groei plaatsvindt. Dit wordt de proximale processen genoemd. Aangezien de leidster verreweg het meeste contact heeft met het kind en bepalend is bij het stimuleren van het contact wordt zij dus als een sleutelfiguur gezien. Volgens Fukkink et al. (2005) is de rol van de leidster in een kinderopvang in een zestal interactievaardigheden te onderscheiden. Deze interactieve vaardigheden hebben te maken met de sensitiviteit van de leidster, respect hebben voor de autonomie van het kind, het structureren en grenzen kunnen stellen en tevens praten en uitleggen. Verder is het bevorderen van de ontwikkeling door middel van gerichte en passende activiteiten en het begeleiden van de interacties tussen de kinderen om goed gebruik te kunnen maken van wat de opvang te bieden heeft ook belangrijk.

De structurele kenmerken. Onder structurele kenmerken vallen de basis voorzieningen bij een kinderopvang die een voorwaarde zijn bij de zorg en de opvoeding van kinderen in een kinderopvang. Voorbeelden in dit kader zijn het programma, de ruimtelijke inrichting, de materialen. Structurele kenmerken zoals de groepsgrootte, kind – leidster ratio en de opleiding van de leidster zijn in diverse empirische studies aangetoond als belangrijk voor de pedagogische kwaliteit van een kinderopvang. Deze drie variabelen worden aangeduid met de term ‘ijzeren driehoek’ (Fukkink et al., 2005). De pedagogische ondersteuning van leidsters, de stabiliteit van zowel leidster als van de groep zijn belangrijke factoren bij structurele kwaliteit (NCKO, 2004). Stabiliteit houdt in de aanwezigheid van een vertrouwde leidster en dit bevordert o.a. de ontwikkeling van een veilige gehechtheidrelatie en hangt positief samen met het welbevinden van kinderen in een kinderdagverblijf. De rol van de ouders wordt als een indirecte invloed op de opvangkwaliteit gekarakteriseerd. Dit geschiedt door hun contact met de leidsters en door communicatie met het kinderdagverblijf over het pedagogische beleid. Pedagogische visie is ook een kenmerk van structurele kwaliteit. De richtlijnen hiervan dragen bij aan de kwaliteit van de opvang (Fukkink et al., 2005).

Riksen – Walraven (2004) brengt naar voren dat de ontwikkeling van kinderen die een tijdje op een kinderopvang hebben gezeten ook als indicator voor kwaliteit zouden kunnen worden gebruikt. Het feit dat de ervaringen dat het kind in de eigen gezinssituatie opdoet een grote rol speelt op hun ontwikkeling maakt het echter moeilijk om dit aspect als kwaliteitsindicator te gebruiken. Volgens Riksen-Walraven (2004) hoeft dit echter niet te betekenen dat er geen observaties kunnen plaatsvinden om uitingen en gedragingen van kinderen vast te leggen. Onderzoeken op dit gebied hebben ook plaatsgevonden met o.a. gebruikmaking van meetinstrumenten voor kwaliteit zoals de ITERS en de ECERS-R. Deze schalen werden in Amerika ontwikkeld en hebben als doel om de kwaliteit van de kinderopvang voor baby's/dreumesen (ITERS) en kinderen tot 5 jaar (ECERS) te meten. Tavecchio en de Kruif (2004) vermelden dat deze schalen na langdurig en veelvuldig gebruik zowel in Amerika en in andere landen zijn gereviseerd en gespecificeerd.

2.3 Belang van onderzoek en monitoren bij kinderopvang

Als voorbereiding op de wet kinderopvang en sinds de invoering hiervan in Nederland op 1 januari 2005 is de pedagogische kwaliteit bij een kinderopvang het onderwerp geweest van verschillende wetenschappelijke onderzoeken. De resultaten van het onderzoek van NCKO (2013) wezen uit dat de interactievaardigheden van de pedagogisch medewerkers en de structurele kwaliteitsmaten van de organisatie in vergelijking met eerdere uitgevoerde metingen zijn verbeterd, maar dat bepaalde onderdelen van de pedagogische kwaliteit, zoals de interactievaardigheden bij de pedagogische medewerkers nog verbeterd moeten worden. Positief was het verband tussen interactievaardigheden van de pedagogische medewerkers en het gebruik van *de NCKO-kwaliteitsmonitor*. Het doel van dit instrument is om de pedagogische kwaliteit op een kinderopvang voor kinderen van 0 tot 4 jaar, door o.a. leidinggevend, in kaart te brengen en te monitoren (NCKO, 2009).

Tevens was op de vijf eilanden van de voormalige Nederlandse Antillen de pedagogische kwaliteit van kinderopvang onderwerp voor onderzoek. De pedagogische kwaliteit bleek inadequaat te zijn voor de stimulering van de ontwikkeling bij de kinderen (Meerdink & Schonenburg, 2010). Bij vergelijking van de resultaten met die van een soortgelijk onderzoek naar de pedagogische kwaliteit verricht door van Bragt in 2007 zijn er wel positieve ontwikkelingen vastgesteld op het gebied van ruimte en meubilering, redeneren met gebruik van taal, structuur van de activiteiten en het programma.

Bij een onderzoek (Fukkink et al., 2005) met als doel de ontwikkeling en validatie van een meetinstrument voor het bepalen van de pedagogische kwaliteit van de Nederlandse kinderopvang werden de visies van de ouders onmisbaar geacht. Het meetinstrument en de pedagogische kwaliteit dienden aan te sluiten bij de opvattingen van het personeel kinderdagverblijven, leidinggevenden, leidsters, ouders en externe deskundigen. Deze onderzoekers kozen voor een holistische benadering waarbij rekening werd gehouden met de visies van alle betrokkenen.

Onderzoeken en het ontwerpen van instrumenten ter ondersteuning zijn in het kader van monitoren van de pedagogische kwaliteit belangrijk. De resultaten hiervan en de ervaringen hiermee dienen (nieuwe) aanknopingspunten te bieden voor verbetering en ondersteuning. In het kader van de invoering wet kinderopvang op Aruba zijn deze aspecten zeker het overwegen waard.

2.4 De rol van interactie op een kinderopvang

Interactie speelt een belangrijke rol tijdens de ontwikkeling van kinderen en dit komt ook duidelijk naar voren in Bronfenbrenner's theorie met betrekking tot ecologische systemen. Het belangrijkste uitgangspunt hierbij is dat er op basis van een fusie tussen de directe omgeving en de genetische aanwezige potenties bij het kind effectieve ontwikkeling

geschiedt. Dit theoretisch kader is tevens de basis voor een onderzoeksmodel voor de (psychologische) ontwikkeling van de mens (Bronfenbrenner & Ceci, 1994). Hier speelt de context en de interactie met de omgeving waar de ontwikkeling plaatsvindt een cruciale rol (Darling, 2007). De intensiteit van de communicatie die zich voltrekt tijdens een lange periode tussen de opvoeder en het kind, met gebruik van passende ontwikkelingsmiddelen, zorgt voor actualisering van de mogelijkheden van het kind. De afwezigheid van deze proximale processen tijdens de ontwikkeling kan vertraging veroorzaken in de ontwikkeling van het kind. Het betreft hier dus een pedagogisch proces dat ook in een setting bij een kinderopvang plaatsvindt waar kinderen dagelijks en voor een langere periode bij hun groei gestimuleerd worden. Het ontwikkelingsmodel van Bronfenbrenner's in relatie tot de pedagogische kwaliteit op een kinderopvang is van belang in die zin dat een opvoedingssetting die rijk en intensief is aan stimulering als een solide basis voor groei wordt beschouwd. De rol van de opvoeder en zijn/haar intensieve en effectieve gebruik van bronnen voor de ontwikkeling is essentieel. Het kind kan zich in een dergelijk context optimaal ontplooien en in een latere fase zijn/haar eigen ontwikkeling monitoren (Bronfenbrenner & Ceci, 1994).

Bij dit onderzoek waar naar de visie van de sleutelfiguren over de pedagogische kwaliteit op de Arubaanse kinderopvang wordt gevraagd vormt het concept van interactie in de opvoedsetting een belangrijk onderdeel.

De resultaten van het onderzoek van Burchinal, Vandergrift, Pianta, & Mashburn (2010) wezen uit dat de pedagogische kwaliteit van de interactie tussen de leidster en kind een sterke voorspeller is van hoge sociale competentie en lage gedragsproblemen in zowel groepen met hoge als lagere pedagogische kwaliteit. Tevens laten ze zien dat een hoge kwaliteit op een kinderopvang nodig is om de sociale en academische resultaten van kinderen uit gezinnen met lage inkomens te verbeteren.

2.5 De rol van een kinderopvang

Op Aruba wordt geconstateerd dat met de jaren meer ouders, die deelnemen aan het arbeidsproces, gebruik maken van een kinderopvang. Belangrijk hierbij is om na te gaan wat *de rol van een kinderopvang* is voor de ontwikkeling van een kind, voor de ouders en de huidige Arubaanse samenleving.

De rol van de voorschoolse educatie in kinderopvang voor de doelgroep van minderbedeelden was in een onderzoek van Conley (2010) een belangrijk aspect. Zij pleit voor een discussie naar de rol van kinderopvang in het maatschappelijk werk. De resultaten van haar onderzoek naar de rol van de kinderopvang in de Verenigde Staten maakte duidelijk dat moeders met lage inkomens van wie de kinderen naar een kinderopvang met hoge kwaliteit gaan positieve resultaten boekten in vergelijking met leeftijdgenoten. Deze resultaten werden vergeleken met die van kinderen uit de dezelfde inkomensgroep, maar een kinderopvang van minder kwaliteit bezochten. Conley verwijst tevens naar resultaten van investeringen in de ontwikkeling van het kind op een kinderopvang in verschillende landen in Europa waar het kind voorbereid wordt voor de intrede in het onderwijssysteem en op het latere leven. In de Verenigde Staten is de overheid echter meer gefocust op de economische functie van kinderopvang. De belangrijke rol van de kinderopvang als sociale investering wordt onderstreept. Sociale investering als strategie heeft als doel om te investeren in de capaciteiten van individuen, gezinnen en samenlevingen en de economische groei te integreren met het menselijke welzijn. Het betreft investeringen niet alleen op cognitief gebied maar in het bijzonder op het gebied van sociaal emotionele vaardigheden.

Vermeldenswaardig in dit kader is tevens een artikel over de laatste ontwikkelingen en uitdagingen op het gebied van beleid en praktijk kinderopvang door Lohmander et al. (2009) in Noorwegen en België. In beide landen werd geconstateerd dat de drie belangrijkste functies van kinderopvang voor de samenleving economisch, pedagogisch en sociaal van aard

zijn. Bij de laatst genoemde functie heeft de kinderopvang ook de taak om rekening te houden met sociale rechtvaardigheid en gelijke kansen voor de kinderen in de samenleving. De participatie van de ouders hierbij, het recht op informatie en de toegankelijkheid voor alle ouders op kinderopvang van hoge kwaliteit en tegen een redelijke prijs komt ook duidelijk naar voren in een artikel van Zaman, Amin, Momjian en Lei (2012). De auteurs wijzen op de noodzaak om discussies te voeren over de structuur, toegankelijkheid, programma's en het huidige beleid op het gebied van kinderopvang in de Verenigde Staten.

Johansson (2009) had met haar artikel als doel om een discussie op gang te brengen over dagelijkse aspecten in de interactie met kinderen met als streven duurzame ontwikkeling in een kinderopvang. Haar onderzoek in Zweden bij kinderen tussen 1 en 6 jaar identificeerde een aantal kernwaarden en competenties als mogelijke dimensies bij de opvoeding van jonge kinderen voor wereld burgerschap. De kernwaarden betreffen recht, gerechtvaardigheid en zorg. Het belang van kinderen voorbereiden op het functioneren als wereld burgers en dat het personeel in verband hiermee kennis dienen te hebben over deze specifieke materie zijn bijbehorende discussiepunten.

2.6 Het personeel en hun beroepskwalificaties

Een ander aspect dat direct gerelateerd is aan de pedagogische kwaliteit van een kinderopvang is *het personeel en hun beroepskwalificaties*. Op basis van verschillende onderzoeken wordt de sleutelpositie van de opvoeder in een kinderopvang onderstreept (Lohmander et al., 2009, Rockel, 2009, Brown, & Inglis, 2013). Door gebrek aan regelgeving op dit gebied zijn er momenteel geen vereisten voor het personeel werkzaam in de kinderopvang op Aruba. Alvestad et al. (2009) vermeldt dat één van de uitdagingen voor de kinderopvang in België en Noorwegen het beschikken over personeel met voldoende beroepskwalificaties is. Dit aspect wordt ook onderkend door Europese beleidsmakers, echter

dit moet nog concreet leiden tot specifieke fondsen om de kwalificaties van het personeel te verbeteren.

Rockel (2009) onderstreept in haar artikel het belang van opgeleid personeel op kinderopvang in Nieuw Zeeland zodat zij kunnen voldoen aan de eisen van het integraal curriculum die in 1996 door de Ministerie van onderwijs van Nieuw Zeeland geïntroduceerd werd voor zuigelingen en peuters. Gezien deze pedagogische benadering dient het concept van verzorger in een kinderopvang plaats te maken voor het concept van opvoeder of onderwijzer. In Australië ondersteunt de overheid opleidingen en andere deskundigheidstrajecten voor de werkrachten bij een kinderopvang. Dit ter verwezenlijking van het beleid en de programma's voor kinderopvang. Brown en Inglis (2013) hebben een onderzoek verricht onder opvoeders werkzaam bij kindercentra in Australië en beargumenteren dat het participeren door het personeel aan opleidingstrajecten niet automatisch leidt tot een hoge pedagogische kwaliteit op de kinderopvang. De belemmerende en ondersteunde factoren werden onderzocht en de resultaten wijzen het belang uit van de terugkoppeling van theorie naar de praktijk. De gelegenheid om de behandelde materie met collega's te bespreken, feedback te ontvangen en in de praktijk toe te passen speelt een belangrijke rol bij het internaliseren van de nieuwe stof. Ook de ondersteunde rol van de hoofdleidster/manager en een mentor bij het toepassen in het dagelijks werk is hierbij van belang. Andere aspecten die bij het organiseren van opleidingen belangrijk worden geacht zijn het stellen van prioriteiten en de tijd en ruimte creëren om de vastgestelde doelen te kunnen bereiken. Het nagaan van visies en ervaringen van de direct betrokkenen is een hulpmiddel bij het verkrijgen van inzicht. Deze punten worden ondersteund door onderzoek verricht door Mieles-Barrera, Henríquez-Linero en Sánchez-Castellón (2009) onder opvoeders en deskundigen bij een kinderopvang in Santa Marta Colombia. Niet genoeg

waardering en erkenning van de overheid en van beleidsmakers op het gebied van onderwijs werden ervaren als knelpunten bij de uitvoering van hun werk in een kinderopvang.

Na een theoretische verkenning van verschillende aspecten die gerelateerd zijn met de pedagogische kwaliteit van een kinderopvang worden vervolgens de werkwijze en de uitkomsten van dit onderzoek beschreven.

3 Methodologie

3.1 Uitgangspunt bij construeren vragen

Bij het construeren van vragen over pedagogisch kwaliteitscriteria werd het kwaliteitsmodel voor de kinderopvang van Riksen-Walraven (2004) als uitgangspunt gebruikt. In het model worden verschillende factoren onderscheiden die direct of indirect invloed hebben op de ontwikkeling van het kind in een kinderopvang.

3.2 Deelnemers

In totaal hebben 160 respondenten (83 opvoeders werkzaam bij kinderopvang, 62 ouders en 15 deskundigen) aan dit onderzoek meegedaan. De sleutelfiguren waren een groep leidinggevendenden/leiders van kindercentra op Aruba, een groep van ouders en uit een groep van deskundigen op het gebied van hulpverlening en van begeleiding stagiaires opleiding Welzijn op MBO- niveau.

Met betrekking tot de respondenten die werkzaam zijn op de kinderopvang (N = 83) kan vermeld worden dat alleen 1 respondent van het mannelijk geslacht was en dat bijna 80% Aruba als geboorteplaats opgaven. Het gemiddeld aantal werkjaren op de desbetreffende kinderopvang was $M = 4.1$ ($SD = 1,9$).

Tabel 1

Overzicht opleidingen respondenten werkzaam bij kindercentra

Opleiding	Aantal	Percentage
Geen beroepsopleiding	27	32.9
L.B.O.- opleiding	26	31.7
M.B.O.- opleiding	19	23.2
Overige	10	12.2
Totaal	82	100.0

72.3% van de respondenten op de kinderopvang werken fulltime en 20.5% werkt parttime en een kleine groep (7.2%) werkt voor een paar dagen of als invalskracht.

Van de groep ouders (N = 62) die aan dit onderzoek deelnamen bestond uit 53 moeders, 6 vaders, 2 pleeg/stiefmoeder één (1) ander familielid. Aruba werd door 79% opgegeven als geboorteplaats en de overigen vermelden o.a. in Colombia, Nederland, het Dominicaanse Republiek te zijn geboren. De gemiddelde leeftijd van het kind, opgegeven door de ouder was 2.75 jaar (SD = 1.3). De gemiddelde tijd dat de kinderen op de kindercentra waren bedroeg 1.67 jaar (SD = 1.1). Een hoog percentage (95.2%) van de kinderen gingen 5 dagen naar de opvang terwijl een kleine groep (3 kinderen) 4 of minder naar opvang gingen.

Het relatieve kleine aantal deskundigen bij dit onderzoek is te wijten aan het feit dat de zorg en opvoeding bij een kinderopvang niet bij de wet is vastgesteld. Als gevolg hiervan behoren de (structurele) hulp en ondersteuning niet tot de taken van sociale instellingen. Hulpverlenende instanties verlenen hulp op vrijwillige basis en/of op verzoek van kindercentra. De M.B.O. opleiding Welzijn niveau 3 heeft sinds het schooljaar 2002 – 2003 kinderopvang als afstudeerdifferentiatie en de studenten van zowel niveau 3 als 4 dienen allemaal stage te lopen bij een kinderopvang. De docenten worden hierbij belast met de

begeleiding en krijgen hierdoor zicht in het dagelijks gebeuren op een kindercentrum.

Gebaseerd op hun ervaringen werden de desbetreffende docenten benaderd om deel te nemen aan dit onderzoek. De algemene kanttekening bij het invullen van de vragenlijst door de deskundigen was dat hun mening niet beschouwd kan worden voor alle kindercentra maar voor het aantal dat voor hen bekend is. Met betrekking tot aantal werkjaren van deze groep in de huidige functie is er sprake van $M = 4.9$ ($SD = 1.4$) en 7 zitten meer dan 5 jaar in hun huidige functie. 80% heeft een H.B.O.- opleiding en 20% een universitaire studie gevolgd.

3.3 Procedure

Voor de keuze van de kindercentra werd de digitale lijst van *Fundacion pa Nos Muchanan* geraadpleegd. Ten tijde van de voorbereiding voor dit onderzoek waren er, volgens de bron <http://www.fpnm.aw/>, 99 kindercentra verdeeld over 7 districten op Aruba die met de doelgroep 0 – 4 jaar werken. Het streven was om de verschillende soorten opvang, o.a. qua capaciteit, status en ervaring, mee te nemen in de selectie van respondenten. Per district werd de keuze bepaald voor 1/3 van de vermelde kindercentra op de lijst en dit geschiedde aselekt. In totaal hebben 33 kindercentra op Aruba meegedaan. Per district zag het als volgt uit: Noord 7, Oranjestad 12, Paradera 4, Santa Cruz 2, Pos Chiquito 2, Savaneta 1 en Sanicolas 5. Het betrof kinderopvang voor halve dagen, voor hele dagen en 24-uurs opvang. Jonge en oudere kindercentra en ook met verschil in capaciteit voor aantal kinderen hebben meegewerkt. Bij de 33 kindercentra die meegedaan hebben was er één (1) coöperatieve vereniging waar de ouders de eigenaren van het kindercentrum zijn en één (1) bedrijfsopvang.

Alle kindercentra werden opgebeld en nadat zij toestemming voor medewerking hebben verleend zijn er afspraken gemaakt voor een bezoek. De bezoeken vonden plaats tussen 23 oktober en 30 november 2013. Tijdens het bezoek kreeg de persoon belast met de

leiding en/of de eigenaar een brief waarin het onderzoek wordt uitgelegd en de vragenlijst toegelicht. In enkele gevallen werden de vragenlijst(en) ter plaatse ingevuld en geretourneerd. Ook de exemplaren voor de andere leidsters en de ouders van kinderen 0 – 4 jaar werden in enveloppen achtergelaten en afspraken voor het ophalen werden gemaakt.

Na een telefonisch gesprek met deskundigen over het doel en de aard van onderzoek werd, indien toestemming verkregen, een digitale versie van de vragenlijst en de bijhorende brief verstuurd via ‘survey monkey’³.

3.4 Analyse

De gegevens en resultaten zijn geanalyseerd met gebruikmaking van het programma SPSS. Voor het gebruik van achtergrond gegevens werden indien nodig de antwoorden met gebruik van SPSS omgevormd in cijfers.

De vragenlijsten zijn door de respondenten op een paar vragen na volledig ingevuld. Voor de subvragen die betrekking hebben op de proceskenmerken en op de structurele kenmerken van de pedagogische kwaliteit bij de kinderopvang werden voor het optimaliseren van de nodige analyse het statistische gemiddelde per respondent voor beide kenmerken berekend.

3.5 Meetinstrumenten

De vragen die betrekking hadden op de proceskenmerken en de structurele kenmerken van de pedagogische kwaliteit bij de kinderopvang werden beantwoord aan de hand van een 5-punts Likert schaal (1 = ik vind dit slecht en 5 = ik vind dit heel goed). Bij proceskenmerken waren er 15 vragen die te maken hadden met de interactie en de stimulering

---

³ <https://www.surveymonkey.com/>

van verschillende ontwikkelingsaspecten van het kind op een kinderopvang. De vragen (14) bij structuurkenmerken hadden te maken met de structuur, het programma en de organisatie op de kinderopvang.

Voor het bepalen van de interne betrouwbaarheid van deze schaal werd de Cronbach's alpha berekend. Deze berekening werd uitgevoerd bij zowel de subvragen van proceskenmerken als die bij structurele kenmerken. Bij proceskenmerken is de interne consistentie bij de stimulering van verschillende ontwikkelingsaspecten $\alpha = .96$. Eén vraag die in dit verband gesteld was: *Hoe vindt u dat de leidsters op de kinderopvang uw kind stimuleren met zijn/haar taalontwikkeling?* Bij structurele kenmerken is de interne consistentie met betrekking tot verschillende aspecten van de groep zoals grootte, stabiliteit, vaste leidster, kind – leidster ratio $\alpha = .81$. Een voorbeeld van een vraag die in dit kader gesteld werd was: *Hoe vindt u de grootte van de groep op de kinderopvang waarin uw kind zit?*

4 Resultaten

De deelvragen 1 en 2 werden apart getoetst met behulp van de 'one-sample t-test' waarbij nagegaan werd welke mening de sleutelfiguren erop na hielden over de 2 kenmerken van de pedagogische kwaliteit kinderopvang voor 0 – 4 jaar. Bij deze analyse werden de gemiddelde scores van de respondenten voor het proces en de structurele kenmerken vergeleken met een vastgestelde neutrale middelpunt met een waarde van 3.

4.1 Resultaten vraag 1: proceskenmerken

Met vraag 1 werd onderzocht in hoeverre de sleutelfiguren betrokken bij kinderopvang met kinderen tussen 0 en 4 jaar vinden dat voldaan wordt aan de proceskenmerken op pedagogisch gebied.

De gemiddelde score ($M = 4.3$, $SD = .73$) van de proceskenmerken was significant hoger dan het middelpunt ($t(159) = 22.09$, $p < .01$). Dit betekent dat de sleutelfiguren als groep vinden dat de kinderopvang aan dit kenmerk van de pedagogische kwaliteit voldoet.

4.2 Resultaten vraag 2: structurele kenmerken

De tweede vraag was in hoeverre de sleutelfiguren betrokken bij kinderopvang met kinderen tussen 0 en 4 jaar vinden dat voldaan wordt aan de structurele kenmerken van de pedagogische kwaliteit? De analyse laat de volgende resultaten zien;

De gemiddelde score ($M = 4.1$, $SD = .76$) bij de respondenten voor structurele kenmerken was significant hoger dan het middelpunt ($t(159) = 18.66$, $p < .01$). Deze score wijst op een positieve mening van de sleutelfiguren over de structurele kenmerken van het pedagogische kwaliteitsmodel op de kinderopvang.

4.3 Verschillen in visies bij de sleutelfiguren

Om vraag 3, in hoeverre verschillen de deskundigen in hun visie over het proces en de structurele kenmerken van de andere twee categorieën sleutelfiguren, te kunnen beantwoorden werd allereerst een ANOVA uitgevoerd om de visies van de sleutelfiguren met elkaar te vergelijken en om na te kunnen gaan of deze van elkaar verschillen. Bij deze analyse werden proces kenmerken en structuur kenmerken ingevoerd als afhankelijke variabelen en categorie respondenten als factor.

Tevens werden t-toetsen uitgevoerd. Bij deze analyse werden de scores voor het proces en de structurele kenmerken van twee groepen sleutelfiguren met elkaar vergeleken. Hier werden proces kenmerken en structuur kenmerken ingevoerd als afhankelijke variabelen en functie als onafhankelijke variabele waarbij er telkens gespecificeerd werd welke groepen met elkaar vergeleken moesten worden.

Vervolgens de resultaten met betrekking tot *de proceskenmerken*.

De ANOVA wijst uit dat er een statistisch significant verschil is tussen de visies van de verschillende groepen sleutelfiguren met betrekking tot proceskenmerken $F(2, 16) = 168.863$, $p < .05$. De post-hoc Tukey's HSD test wijst uit dat er tussen de visies van de hoofdleidster/leidsters en de ouders geen statistisch significant verschil is ($p > .05$). Tussen visies van de deskundigen en ouders en tussen de deskundigen en hoofdleidsters/leidsters is er wel een statistisch significant verschil ($p < .05$) geconstateerd. Nadere analyses met t-toetsen wijzen het volgende uit.

Tabel 2

Gemiddelde scores proceskenmerken (met standaarddeviaties tussen haakjes)

	Sleutelfiguren			
Kenmerk	Hoofdleidsters/leidsters	Ouders	Deskundigen	Totaal
Proces	4.4 (.43)	4.5 (.41)	2.4 (.27)	4.3 (.73)

Tussen de groep bestaande uit hoofdleidsters/leidsters en de groep van ouders is er geen statistisch significant verschil tussen hun meningen op het gebied van proceskenmerken geconstateerd. De waarden hierbij zijn: $t(143) = -.66$, $p = > .05$. Beide groepen hebben een positieve mening met betrekking tot dit kenmerk.

Wanneer er gekeken wordt naar de groep van hoofdleidster/leidsters en de groep van deskundigen is er wel sprake van significant verschil. $t(96) = 17.61$, $p = < .05$. De eerst vermelde groep heeft een positieve mening terwijl de groep van deskundigen vinden dat de kinderopvang niet aan de proceskenmerken voldoet.

Tussen de ouders en de deskundigen is er ook een significant verschil waar te nemen. Hier zijn de waarden als volgt: $t(75) = 18.49$, $p = < .05$.

Met betrekking tot *de structurele kenmerken* de volgende resultaten;

De ANOVA wijst uit dat er een statistisch significant verschil is tussen de visies van de verschillende groepen sleutelfiguren met betrekking tot structuurkenmerken $F(2, 157) = 171.820$, $p = < .05$. De post-hoc Tukey's HSD test wijst uit dat er tussen de visies van de hoofdleidster/leidsters en de ouders geen statistisch significant verschil is ($p = > .05$). Er wordt wel een statistisch significant verschil ($p = < .05$) geconstateerd tussen de visies van de

hoofdleidsters/leidsters en die van de deskundigen en tussen de visies van de ouders en de deskundigen. Nadere analyses met t-toetsen wijzen het volgende uit.

Tabel 3

Gemiddelde scores structuurkenmerken (met standaarddeviaties tussen haakjes)

	Sleutelfiguren			
Kenmerk	Hoofdleidsters/leidsters	Ouders	Deskundigen	Totaal
Structuur	4.3 (.46)	4.4 (.39)	2.2 (.42)	4.1 (.76)

Tussen de groep van hoofdleidsters/leidsters en de groep van ouders wijst de analyse het volgende uit; $t(143) = -1.08$, $\rho = > .05$. Er is hier geen sprake van significant verschil tussen de visies van deze 2 categorieën sleutelfiguren op het gebied van structurele kenmerken. Beide groepen vinden dat de kinderopvang voldoet op het gebied van structurele kenmerken.

Tussen de groep van hoofdleidsters/leidsters en de groep van deskundigen $t(96) = 16.78$, $\rho = < .05$. Hier is er een significant verschil te constateren tussen hun meningen met betrekking tot structurele kenmerken. Hier vindt de groep van deskundigen dat de kinderopvang niet voldoende voldoet op dit gebied en verschilt dus van mening met de groep van hoofdleidsters/leidsters. *Tussen de groep van ouders en de groep van deskundigen* is er tevens sprake van een significant verschil $t(75) = 19.17$, $\rho = < .05$.

Deze analyses laten zien dat de visies bij de drie categorieën sleutelfiguren op het gebied van het proces en de structurele kenmerken niet op één lijn zijn.

5 Conclusie

De kinderopvang voor de leeftijdsgroep 0 – 4 jarigen voldoet, volgens de visies van de sleutelfiguren, aan de proceskenmerken en structurele kenmerken van de pedagogische kwaliteit. Op beide gebieden zijn er verschillen in de visies tussen de 3 groepen. Deze verschillen traden met name op tussen enerzijds de groepen van hoofdleiders/leidsters, en ouders en anderzijds de groep van deskundigen. De groep van hoofdleidsters/leidsters en de groep van ouders zijn positief ingesteld over de proceskenmerken en structurele kenmerken op de kinderopvang en zijn de mening toegedaan dat hieraan voldaan wordt. De deskundigen vinden echter dat de kinderopvang niet aan de pedagogische kwaliteit voldoet.

Terugkomend op de centrale vraagstelling bij dit onderzoek kan geconcludeerd worden dat er geen consensus kan worden vastgesteld tussen de groep van deskundigen en de 2 andere groepen. Hiermee wordt deelvraag 3 van dit onderzoek bevestigend beantwoord en er is inderdaad een verschil in visies met betrekking tot de kenmerken van de pedagogische kwaliteit in de kinderopvang op Aruba voor kinderen tussen 0 – 4 jaar.

Een ander aspect van de doelstelling bij dit onderzoek was de bijdrage van de resultaten aan de ontwikkeling van een pedagogisch kwaliteitsmodel in de kinderopvang op Aruba voor 0 – 4 jarigen. Bij de vaststelling van een pedagogisch kwaliteitsmodel voor de kinderopvang op Aruba dienen meer discussies, betreffende aspecten samenhangend met een pedagogisch kwaliteitsmodel, met betrokkenen gevoerd te worden en andere vervolgonderzoeken gedaan te worden om de huidige sterke en zwakke punten op dit gebied te analyseren. Het resultaat van een dergelijke werkwijze biedt grotere kansen voor de keuze voor een pedagogisch kwaliteitsmodel die past bij een integraal beleid van kinderopvang.

6 Discussie

In dit onderzoek was het analyseren van de visies met betrekking tot het proces en de structurele kenmerken van de pedagogische kwaliteit van sleutelfiguren direct betrokken bij de kinderopvang voor kinderen tussen 0 – 4 jaar op Aruba het focuspunt. Een beperking bij dit onderzoek was dat de redenen van de visies bij de respondenten niet onderzocht en geanalyseerd werden. Een vervolgonderzoek om de achtergronden te analyseren wordt wenselijk geacht.

Geconstateerd werd dat de sleutelfiguren bij vragen 1 en 2 vrij positief zijn over het proces en de structurele kenmerken op de kinderopvang. Bij nadere analyse van vraag 3 werden er echter significante verschillen op deze gebieden geconstateerd. Dit resultaat dient zeker meegenomen te worden in de discussies die voorafgaand het implementeren van de wet kinderopvang op Aruba dienen plaats te vinden.

Het kwaliteitsmodel mag echter niet losgekoppeld worden van andere aspecten zoals *de rol en functie van de kinderopvang in onze hedendaagse samenleving, de pedagogische doelstellingen, een kwaliteitsmodel en de kenmerken hiervan op pedagogisch gebied, meetinstrumenten* voor wetenschappelijk doeleinden en voor de werkvloer, *eisen, verwachtingen en ondersteuning voor het werkende en toekomstige personeel*. Deze punten dienen deel uit te maken van een integraal plan van de beleidsmakers om te analyseren en te discussiëren met de direct betrokkenen bij de kinderopvang op Aruba.

Op basis van *de rol en functie van de kinderopvang* voor 0 – 4 jarigen in onze samenleving dienen de andere aspecten ook hun invulling en concretisering te krijgen. De economische, pedagogische en sociale functie van een kinderopvang blijven belangrijke functies (Lohmander et al., 2009). Punten voor de sociale functie, zoals meer aandacht besteden aan sociaal emotionele vaardigheden op onze kindercentra om de capaciteiten voor latere participatie in de economie Aruba te vergroten, kunnen in de discussies overwogen

worden. Het streven van duurzame ontwikkeling wordt door de huidige regering ook belangrijk beschouwd en in verband hiermee is het wenselijk om dit aspect mee te nemen in de discussie betreffende de rol en de functie. Kernwaarden op het gebied van recht, gerechtvaardigheid en zorg zijn aspecten om hierbij rekening te houden (Johansson, 2009)

De pedagogische doelstellingen van een kinderopvang hangen nauw samen met de hierboven vermelde rol en functie. Voor Riksen- Walraven (2004) zijn de interacties die plaatsvinden tussen het kind, de opvoeders en de omgeving heel belangrijk. En hierbij zijn de randvoorwaarden op de kinderopvang om de interactie zo effectief te laten plaatsvinden ook van belang. De resultaten van dit onderzoek wijzen dat de visies van de verschillende groepen over het wel of niet voldoen aan de kenmerken van de pedagogische kwaliteit niet op één lijn zijn. Hierbij dient wel de kanttekening geplaatst worden dat de invulling die gegeven wordt bij de kenmerken door de deskundigen aan de ene kant en de opvoeders en de ouders aan de andere kant niet hetzelfde is. Deze situatie vraagt om extra aandacht bij de vaststelling van de pedagogische doelstellingen voor de kinderopvang op Aruba. De waarde die door de verschillende actoren gehecht wordt aan intensieve interactie en de concrete invulling dient een discussiepunt te zijn. Het streven hierbij is het creëren van een gemeenschappelijke referentie en denk kader.

Bij het zich verdiepen in de *Kwaliteitsmodellen, hun bijbehorende pedagogische kenmerken en de samenhangende meetinstrumenten* kunnen het kwaliteitsmodel van Riksen- Walraven (2004) en de in Amerika (ITERS en ECERS) ontworpen meetinstrumenten (Tavecchio, & de Kruif, 2004) voor wetenschappelijke doeleinden als bronnen van inspiratie dienen. Een instrument om de pedagogische kwaliteit in de eigen opvang in kaart te brengen dient zeker overwogen te worden. Hiervoor kan *de NCKO-kwaliteitsmonitor* (NCKO, 2009) als een voorbeeldmateriaal dienen.

Het personeel en hun beroepskwalificaties blijken in talloze landen een aandachtspunt te zijn. Om de doelstellingen van de opvoeding en verzorging op de kinderopvang te kunnen verwezenlijken is een beroepsopleiding noodzakelijk (Johansson, 2009, Lohmander, et al., 2009, Rockel, 2009). Bij het implementeren van de wet kinderopvang zullen de huidige opvoeders werkzaam in 99 kindercentra⁴ voor kinderen tussen 0 – 4 jaar aan de eisen en verwachtingen van de wet moeten voldoen. Relevant hierbij is het vaststellen, aan de hand van de eerder vermelde aspecten, van een profiel voor de opvoeder. Gegevens verschaft door de respondenten werkzaam bij kinderopvangcentra wijst dat slechts 19 (N = 83) een middelbare beroepsopleiding afgerond heeft. Het lijkt dan logisch dat er opleidingstrajecten voorbereid en aangeboden moeten worden om aan de eisen en verwachtingen te voldoen. Hierbij is het van belang om van andere bevindingen te leren en didactische werkvormen en ondersteuning op de werkvloer aan te bieden die effectief zijn en ontevredenheid onder het personeel kunnen voorkomen (Mieles-Barrera, Henríquez-Linero & Sánchez-Castellón, 2009, Brown & Inglis, 2009).

Bij de discussies over de kwaliteit van de kinderopvang op Aruba dienen ook *de ouders als sleutelfiguur* een rol van grotere betekenis te spelen. Onderzoeken op Aruba (Fundacion pa Nos Muchanan, 2008, CRS, 2009) en in andere landen (Rixsen – Walraven, 2004, Lohmander et al., 2009, Zaman, Amin, Momjian, & Lei, 2012) laten blijken dat voor hen redenen als vertrouwen, toegankelijkheid en de hiermee gepaarde kosten bepalende factoren voor keuze kinderopvang zijn. Andere bevindingen wijzen op het feit dat ouders zeker een meer diepgaande visie kunnen geven over de kenmerken van de pedagogische kwaliteit maar hiervoor dienen zij kindercentra met elkaar te kunnen vergelijken, geïnformeerd te worden en betrokken te zijn bij het reilen en zeilen van een kinderopvang

---

⁴ volgens de bron <http://www.fpmn.aw/>

(Weaven, & Grace, 2010, Fenech, 2012). Aanbevolen wordt om met deze bevindingen rekening te houden bij het nader bepalen van de rol van de ouders.

Concluderend kan gesteld worden dat de resultaten van dit onderzoek onderdeel dienen te zijn bij het inzicht krijgen van de visies van de sleutelfiguren over de huidige pedagogische kenmerken op de kinderopvang voor kinderen tussen 0 – 4 jaar. Voor de keuze van een kwaliteitsmodel is echter een holistische werkwijze wenselijk en nodig bevattende diepgaande en structurele discussies over de rol van de kinderopvang, de pedagogische doelstellingen, een kwaliteitsmodel, meetinstrumenten, eisen, verwachtingen en ondersteuning voor het personeel tussen beleidsmakers en alle betrokkenen, ook ouders, bij het werken op een kinderopvang met kinderen tussen 0 – 4 jaar.

Referenties

- Bronfenbrenner, U., & Ceci, S. J. (1994). Nature – Nurture reconceptualized in developmental perspective: A bioecological model. *Psychological Review*, *101*, 568 – 586. doi: 10.1037/0033-295X.101.4.568
- Brown, A., & Inglis, S. (2013). So what happens after the event? Exploring the realisation of professional development with early childhood educators. *Australasian Journal of Early Childhood*, *38*, 11-15. Ontleend aan <http://search.informit.com.au/documentSummary;dn=266621741748460;res=IELHS> S> ISSN: 1836-9391.
- Burchinal, M., Vandergrift, N., Pianta, R., & Mashburn, A. (2010). Threshold analysis of association between child care quality and child outcomes for low-income children in pre-kindergarten programs. *Early Childhood Research Quarterly*, *25*, 166-176. doi:10.1016/j.ecresq.2009.10.004
- Caribbean Reality Studies Center (2009). *Contextrelevante opties voor kinderopvang op Aruba*. Cede Aruba CRS Center. Ontleend aan <http://www.crscenter.com/Research-reports.html>
- Centraal Bureau Statistiek (2010). *Quarterly Demographic Bulletin 2nd Quarter, Aruba*. Ontleend aan <http://www.cbs.aw/cbs/readBlob.do?id=3348>

Centraal Bureau Statistiek (2011). *Overzicht resultaten volkstelling 2010*. Ontleend aan
<http://www.cbs.aw/cbs/do/getPage/page/CENSO2010.html>

Centraal Bureau Statistiek (2013). *Profile of Aruba's Children*. Ontleend aan
<http://www.cbs.aw/index.php/products/publications/133-publications/population-society/population-society-population/1087-profile-of-aruba-s-children>

Conley, A. (2010). Childcare: welfare or investment? *International Journal of Social Welfare*, 19, 173-181.
doi: 10.1111/j.1468-2397.2009.00665.x

Darling, N. (2007). Ecological Systems Theory: The Person
in the Center of the Circles. *Research in Human Development*, 4, 203–217.
Ontleend aan
[http://www.uamont.edu/facultyweb/brown/PSY4683/Darling\(2007\).pdf](http://www.uamont.edu/facultyweb/brown/PSY4683/Darling(2007).pdf)

Directie Arbeid en Onderzoek Aruba (2013). LFS DAO 2012.
Rapport Arbeidskrachtenonderzoek Aruba.

Fenech, M. (2010). Discerning Childcare quality: Parents as Potential Informants of Policy
beyond Regulation. *Critical Studies in Education*, 53, 327-345
doi : 10.1080/17508487.2012.703136

Fukkink, R., Tavecchio, L., de Kruif, R., Vermeer, H., & van Zeijl, J. (2005). Criteria voor kwaliteit van kinderopvang: Visies van sleutelfiguren. *Pedagogiek*, 25, 243-261.

Ontleend aan

<http://www.pedagogiek-online.nl/index.php/pedagogiek/article/view/284>

Fundacion Pa Nos Muchanan Aruba (2008). *Op zoek naar opvang: Een onderzoek naar motivatie van ouders/verzorgers bij keuze kinderopvang op Aruba*. Gilkes, N.

Ontleend aan

<http://www.fpnm.aw/ProductoServicio/Publicacion/tabid/2551/Default.aspx>

Fundacion Pa Nos Muchanan Aruba (2013). *Centronan di Mucha*. Ontleend aan

<http://www.fpnm.aw/ProductoServicio/Lista/tabid/2548/Default.aspx>

Ijzendoorn van, R., Tavecchio, L. & Riksen-Walraven, M. (2004). *De kwaliteit van de Nederlandse kinderopvang* (2nd ed.). Amsterdam: Uitgeverij Boom.

Johansson, E. (2009). The preschool child of today—The world-citizen of tomorrow?.

International Journal of Early Childhood, 41, 79-95.

doi: 10.1007/BF03168880

Landsverordening houdende regelen inzake de kinderopvang en het openstellen en houden van kindercentra (Landverordening Kindercentra). Tweede gewijzigd ontwerp no.9 zittingsjaar 1995-1996-248.

Landsverordening houdende regels inzake georganiseerde kinderopvang (Landsverordening kinderopvang). Memorie van toelichting DW114-96.

Lohmander, M. K., Vandenbroeck, M., Pirard, F., Peeters, J., & Alvestad, M. (2009). New developments. *European Early Childhood Education Research Journal*, 17, 407-424.

doi:10.1080/13502930903101610

Meerdink, M. A., & Schonenburg, L. (2010). *Pedagogical quality of daycare centers on the Netherlands Antilles: Current quality and comparison with quality measures of 2007*.

Ontleend aan

<http://dspace.library.uu.nl/bitstream/handle/1874/45407/Masterthesis%20Schonenburg%2c%20L-3056015%20en%20Meerdink%2c%20MA-3120406.pdf?sequence=1>

Mieles-Barrera, M. D., Henríquez-Linero, I. M., & Sánchez-Castellón, L. M. (2009).

Personal and Professional Identity of Pre-School Teachers in the Santa Marta district. *Educación y Educadores*, 12, 43-59. Ontleend aan

http://www.scielo.org.co/scielo.php?pid=S012312942009000100005&script=sci_arttext&tlng=en

Nederlands Consortium Kinderopvang onderzoek (2004). Wat vinden leidsters belangrijk bij pedagogische kwaliteit? Uitslag enquête. *Kiddo*, 8, 24-27.

Ontleend aan

http://www.kinderopvangonderzoek.nl/drupal/sites/default/files/field/textfile/nd_jij_belangrijk_bij_pedagogische_kwaliteit.pdf

Nederlands Consortium Kinderopvang onderzoek (2009). *De NCKO- kwaliteitsmonitor* (2nd. ed). Amsterdam: Uitgeverij SWP.

doi: 10.1111/j.1468-2397.2009.00665.x

Nederlands Consortium Kinderopvang onderzoek (2013). *Pedagogische kwaliteit van de kinderopvang voor 0- tot 4-jarigen in Nederlandse kinderdagverblijven in 2012*.

Fukkink, R., Gevers Deynoot-Schaub, M., Helmerhorst, K., Bollen, I., Riksen-Walraven, M. Ontleend aan

http://www.kinderopvangonderzoek.nl/drupal/sites/default/files/field/textfile/NCKO%20rapport%20Kwaliteitspeiling%202012_0.pdf

Prince, C. (2010). Sowing the seeds: education for sustainability within the early years curriculum. *European Early Childhood Education Research Journal*, 18, 273 – 284.

doi: 10.1080/1350293X.2010.500082

Rockel, J. (2009). A pedagogy of care: Moving Beyond the Margins of Managing Work and Minding Babies. *Australasian Journal of Early Childhood*, 34, 1-8. Ontleend aan http://www.earlychildhoodaustralia.org.au/australian_journal_of_early_childhood/ajec_index_abstracts/a_pedagogy_of_care_moving_beyond_the_margins_of_managing_work_and_minding_babies.html

Scopelliti, M., & Musatti, T. (2013). Parents' View of Child Care Quality: Values, Evaluations, and Satisfaction. *Journal of Child and Family Studies*, 22, 1025-1038. doi: 10.1007/s10826-012-9664-3

Weaven, S., & Grace, D. (2010). Examining parental and staff perceptions of childcare service quality across competing business structures. *Australasian Journal Of Early Childhood*, 35, 54-62. Ontleend aan <http://web.a.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=40faf36d-88f4-4b1d-a053-d23d8e9bf445%40sessionmgr4005&vid=8&hid=4214>

Zaman, A., Amin, R., Momjian, I. E., & Lei, T. (2012). Complexities in Managing the Child Care Industry: An Observation on Challenges and Potentials. *Education*, 132, 739-753. Ontleend aan <http://web.b.ebscohost.com/ehost/detail?sid=03ff290e-c09b-42af-b2cd-2903ca2a4be4%40sessionmgr112&vid=1&hid=112&bdata=JnNpdGU9ZWhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#db=aph&AN=77564367>